

Zintuigen tussen imkers

Wat vliegt de tijd. Volken uitgewinterd, volken op en in orde gebracht voor de voorjaarsdracht, (eventueel) honing slingeren gevolgd door volken voeren tot de zomerdracht, koninginneteelt. Al dan niet met de volken reizen naar de heide. Plensregens in juli, het 'in de modder naar de hei gaan' zat wel goed, nu nog 'in het stof terug'. De late series koninginneteelt vielen letterlijk in het water. Hersteloperaties onder tijdsdruk. Of we het goed of fout hebben gedaan komt later aan bod tijdens soosmiddagen of praatavonden. Voort raast het jaar en voor je het weet ben je bezig met het winterklaar maken van de volken en verzoekt de redactie een bijdrage voor dit oktobernummer over

266 'zintuigen tussen imkers'. Beperk ik me daar letterlijk toe dan kan ik kort zijn. Die verschillen niet van die tussen niet-imkers. Daar lijken we zelfs een beetje op. Hoewel, tussen de bezoekers in ons bijenmuseum haal je ze er zo uit, de imkers. Niet dat er een bepaald luchtje aanzit, maar toch. Laten we het maar houden op ons zesde zintuig intuïtie die ze er uitpikt, dan voldoe ik gelijk weer aan het verzoek van de redactie.

Zintuigen tussen imker en bijen

In onze dagelijkse omgang met de bijen staat het zesde zintuig, intuïtie, buiten spel. Gelukkig maar, want stel je voor dat we intuïtief of instinctief zouden aanvoelen wat er met onze volken gedaan of gelaten moet worden. Dan valt er niets meer te discussiëren met elkaar. Om in stijl te blijven, het betekent zo goed als zeker de 'doodsteek' voor de imkerclubs en dit blad voor imkers. Uiteraard maken we in en om de bijenstal, of welke plek dan ook waar onze bijen staan, gebruik van onze zintuigen gezicht, gehoor, reuk, smaak en gevoel. We vliegen nog steeds door het jaar, weet u wel, het is een mooie zomeravond en wat let ons om een tussenstop te maken bij de volken. "Fasten your seatbelts". Gelijk na het uitstappen worden al onze zintuigen op scherp gezet. Het eerste dat we zien is het drukke verkeer van haalbijen, daarnaast klinkt het geruis van waaierende bijen ons aangenaam in de oren, de nectar wordt tot honing. Dat is te ruiken ook en in gedachten proeven we de volle smaak ervan. Om ook het laatste zintuig aan bod te laten komen incasseren we vlak voor ons vertrek een steek van een bij die vond dat we in de weg stonden. Alles met elkaar vormen die gewaarwordingen de rijkdom van de imker. Elke imker reageert weer anders op die rijkdom en dat heeft weer tot gevolg dat iedereen op een andere manier met zijn bijen omgaat en op zijn eigen wijze brokken maakt.

Brokkenpiloot zijn we op zijn tijd allemaal. Bekijk het van de positieve kant, het levert weer stof tot discussie en daar gaat het uiteindelijk om.

Door scha en schande

'Als beginnend imker sta je regelmatig voor onverwachte beslissingen. Je handelt naar beste weten maar bij nadere overweging denk je: dat had ik anders moeten doen.' Aldus begint imkercollega Cor Vonk Noordergraaf van imkersvereniging Amstelland. In het kort volgt hier haar verhaal. "Eind maart bij de voorjaarscontrole had ik een flink volk in een simplexkast bestaande uit twee broedkamers en een honingkamer. De moer kon ik niet vinden, maar er was al vrij veel broed dus het zat met de koningin wel goed. Op 10 mei wilde ik door het plaatsen van een moerrooster de koningin opsluiten in de onderste broedkamer om 10 dagen later een aflegger te maken. Alle raampjes bekeken, veel broed en krioelende bijen maar geen moer te vinden. De volgende dag imkercollega Jos Hooyman gebeld en hem mijn probleem voorgelegd. Ik kom er zo aan was zijn antwoord en na lang zoeken vonden we een snel lopende kleine moer. Op zijn voorstel hebben we gelijk een aflegger gemaakt door de twee broedkamers te scheiden. De ramen van het moerloze deel werden over gehangen in een lege spaarkast. De andere bezette broedkamer met koningin, vliegbeijen en een lege broedkamer met kunstraten bleven in de simplexkast. Na dertien dagen liet ik bij het moerloze deel van twee redcellen een koningin het volk inlopen. Bij de controle twee weken later geen eitjes of larven te ontdekken. Nog een poosje gewacht, gecontroleerd en toen zag ik wat darrenbroed en onregelmatige eilegging. Op advies van een andere imker liet ik het volk afvliegen op de oude kast. 's Avonds stond ik er versteld van dat nog zoveel bijen in de afgevoegen kast achtergebleven waren. Tot hiertoe geen bijzonders.

Wel scha, geen schande

Ik had in die tijd van een kennis imkermaterialen, met name spaarkasten, overgenomen. Drie jaar geleden was hij abrupt gestopt doordat de buurman allergisch was voor bijensteken. Toen er zich een vervelend incident had voorgedaan met de bijen, die de relatie met de burens sterk onder druk zette, maakte hij een resolute keus.. Hij pakte een bus DDVP (dichloorvos), sloot de vliegspleten en spoot de aerosol onder de dekplanken. Hij had een slechte nacht. De volgende dag maakte hij de kasten leeg en schoon. Alle gebruikte ramen gingen de container in. Zowel de gebruikte als ongebruikte lege kasten werden in de schuur opgestapeld en stonden daar al drie jaar in afwachting van een nieuwe start. Gezien het belang dat hij hechtte aan een goede relatie met de burens zag hij geen kans om opnieuw te beginnen, dus kon ik de kasten overnemen. Hiervan heb ik, zonder dat zich enig probleem voordeed een broedkamer en een honingkamer voor andere volken gebruikt. De dag nadat ik het moederloze volk op het oude volk in de simplexkast had laten afvliegen was het mooi weer, dus veel bijen de hort op en ik zette alle ramen over in een spaarkast. Er was veel onrust, maar dat zal morgen zeker over zijn hield ik mezelf voor. Inderdaad, maar anders dan gedacht.. s'Avonds loop ik nog even langs het volk en zie veel bijen aan de buitenkant van de kast. De woning is blijkbaar nog niet vertrouwd denk ik en ga naar bed. In de loop van de volgende dag zie ik in de tuin vrij veel bijen waggelen. Ik loop naar de stand en zie tot mijn ontsteltenis een hele berg dode bijen voor de vliegplank op de grond liggen. Zou het afvliegen toch niet goed gegaan zijn? Na drie jaar kan er toch geen DDVP damp meer aanwezig zijn? Na het openen van de kast werd de ramp pas goed zichtbaar. Een hele laag dode bijen en op de volle raten met broed liepen nog enkele tientallen bijen. Wat te doen? Ik durfde het broed niet overhangen in andere volken, want welke gevolgen zou dat hebben? De ramen met broed terug hangen in de oude kast leek de enige mogelijkheid, maar het was duidelijk dat de enkele overgebleven bijen het broed niet warm konden houden en verzorgen. Het liet me de hele dag niet los, maar ik wist geen ander oplossing. Achteraf bezien had ik het broed wel in een ander volk onder kunnen brengen, want er kropen zo te zien gezonde bijen uit de cellen. Het merendeel van het broed ging echter dood. In totaal bestond het volk nog uit maximaal een paar honderd bijen zonder koningin. Na een week heb ik de verzameling bijen een raampje open broed van een ander volk gegeven. Op 20 juli trof ik een moeder aan. Begin augustus was er gesloten broed en ik heb

het in een zesramer ingewinterd. Er bestond voor mij nog een probleem. Hoe is het mogelijk dat er na drie jaar nog zoveel dichloorvos in een lege, schone kast aanwezig is dat ingebrachte bijen alsnog het loodje leggen. Ik wilde weten of de kennis het dichloorvos als aerosol gebruikt had of het als een oplossing gespoten had. Hij had het als gas toegediend. Om ons nare gevoel weg te poetsen hebben we beiden op een middag laarzen aangetrokken en met grote teilen sodawater met groene zeep alle materialen grondig gereinigd. Hiermee had ik moeten beginnen. Ik had me niet gerealiseerd dat een klein beetje insecticide op of in het hout van de kastwand drie jaar na toepassing nog zo giftig voor bijen zou zijn dat ze na een etmaal in deze kast aanwezig massaal zouden sterven".

Opslaan van honingkamer raten

Al dan niet uitgelikt door de bijen kunnen we van de geslingerde raten een toren maken met op de begane grond een paar stenen o.i.d. daarop een moederrooster zodat muizen elders hun heil moeten zoeken, daarop de honingraten afgedekt met een moederrooster en alles op z'n plaats gehouden door een paar stenen en het dak. Aldus vormen de gestapelde bakken een schoorsteen waardoor de raten onaantrekkelijk worden voor wasmotten. Imkercollega Saal van de Amsterdamse Vereniging lost het voortaan anders op. Hij verpakt elke honingbak na het slingeren direct in een vuilniszak en sluit deze met plakband hermetisch af zodat wasmotten geen kans krijgen. Een honingkamer past precies in een vuilniszak, alsof ze ervoor zijn gemaakt, aldus Saal.

Het weer in oktober

Voor het midden van het land geldt als normaal voor de periode 1971-2000: 106 uren zonneschijn, 77 mm neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 14,2°C.

Oktobermaanden

Jaar	Zon	(uren)	Neerslag	(mm)	Max.temp °C
2000	-		+	(109)	+
2001	N		-	(55)	++ (18,0)
2002	N		N		- (13,5)
2003	++	(152)	N		- (12,4)
2004	+	(133)	-	(56)	N

Geraadpleegd

- Saal, R.R., Opslaan van honingkamer ramen "Bij-Zaken" Amsterdamse Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt 20(1): 06 (2005)
- Vonk Noordegraaf, Cor, Door scha en schande; Bij Praten, Imkervereniging Amstelland 27(99): 18 (2005).